

The Use of Rewards and Punishments in Education: The Effect of the Book 'Beni Ödülle Cezalandırma' On Teachers' Views

Osman Keleş^{1,a,*} Hilal Kahraman^{2,a,*}

¹Ministry of National Education, Türkiye

²Department of Educational Sciences, Faculty of Education, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 31/03/2022

Accepted: 01/06/2022

ABSTRACT

The main purpose of this study is to examine whether there is a differentiation in the views of teachers on the use of reward and punishment in educational activities after reading Dr. Özgür Bolat's book "Don't Punish Me with Reward". The study was designed as phenomenology, one of the qualitative research designs. The study group of the research consists of 10 teachers from different branches. Data were collected through a semi-structured interview form. Content analysis technique was used in the analysis of the data obtained from the research. According to the results of the research, it was observed that the teachers' views on the use of reward and punishment were significantly affected by the relevant book. In the general evaluation of the book by the interviewees, it was seen that the readers found the book useful, created awareness about the use of rewards and punishments, expressed the clarity of the narrative and the strikingness of the examples. Negative evaluations about the book, on the other hand, are due to its repetitions, the fact that the recommendations of the book do not coincide with the social reality, and therefore the chance of implementation is weak. As a result of the research, it is suggested that especially teachers should be directed to read professionally qualified books as an alternative method in pre-service and in-service development programs. In addition, the increase in the number and quality of such books that can create professional awareness is considered important in terms of contributing to both teachers and parents.

Keywords: Reward, Punishment, Book, Teacher

Eğitimde Ödül ve Ceza Kullanımı: 'Beni Ödülle Cezalandırma' Kitabının Öğretmen Görüşlerine Etkisi

Süreç

Geliş: 31/03/2022

Kabul: 01/06/2022

Öz

Bu çalışmanın temel amacı, öğretmenlerin eğitim öğretim etkinliklerinde ödül ve ceza kullanımına ilişkin görüşlerinde Dr. Özgür Bolat'ın "Beni Ödülle Cezalandırma" kitabını okumalarından sonra bir farklılaşma olup olmadığını belirlemektir. Araştırma nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenemoloji) olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu farklı branşlardan 10 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin ödül ve ceza kullanımına ilişkin görüşlerinin, ilgili kitaptan önemli ölçüde etkilendiği izlenmiştir. Kitabın görüşmeciler tarafından genel değerlendirmesinde ise okuyucular kitabı faydalı bulduklarını, ödül ve ceza kullanımına ilişkin farkındalık yarattığını, anlatımının duruluğunu ve örneklerin çarpıcılığını ifade ettikleri görülmüştür. Kitaba yönelik olumsuz değerlendirmeler ise tekrarlarla düşmesi, kitabın önerilerinin toplumsal gerçeklikle örtüşmemesi ve dolayısıyla uygulama şansının zayıf olduğuna yöneliktir. Araştırma sonucunda özellikle öğretmenlerin hizmet öncesinde ve hizmet içi gelişim programlarında alternatif bir yöntem olarak onların mesleki anlamda nitelikli kitapları okumaya yönlendirilmeleri önerilmektedir. Ayrıca mesleki anlamda farkındalık yaratabilecek bu türden kitapların sayısının ve niteliğinin artması hem öğretmenlere hem de ebeveynlere katkı sağlaması açısından önemli görülmektedir.

Copyright

This work is licensed under
Creative Commons Attribution 4.0
International License

Anahtar Kelimeler: Ödül, Ceza, Kitap, Öğretmen

osmankeles1946@gmail.com

<https://orcid.org/000-0003-4835-6308>

hyucel@cumhuriyet.edu.tr

<https://orcid.org/000-0002-5680-8362>

How to Cite: Keleş O, Kahraman H (2022) The Use of Rewards and Punishments in Education: The Effect of The Book "Beni Ödülle Cezalandırma", on Teachers' Views, CUJOSS, 46(1): 103-117

Giriş

Okullarda öğrenilmesi gereken bilginin içeriği ile birlikte öğretim yöntem ve teknikleri iktisadi, sosyal ve ideolojik saiklerle güç ilişkileri temelinde biçimlenir. İçeriğin etkili aktarımı ve öğrenmenin niteliğinde ise, eğitimde program oluşturmadan eğitim ortamlarının düzenlenmesine, öğrenci ve öğretmenlerin öğrenme-öğretme yaklaşımlarından biyolojik özelliklerine kadar birçok faktörden söz edilir (Duman, 2009; Elstad, Christophersen ve Turmo, 2012; Erdem, 2005; Fidan, 1986; Mumford, 1992; Seven ve Engin, 2008). Öğrenme, bireyin yaşam deneyimleri sonucu ortaya çıkan fark edilebilir ve kalıcı değişim (Bacanlı, 2001; Curzon, 2004) olarak tanımlanırken etkili öğrenme yaklaşımlarında dönemselsel olarak farklı stratejilerin izlendiği görülmektedir. Bu bağlamda klasik yaklaşım, bireyin daha çok pasif alıcı, bilginin hareketsiz ve aktarılabilir niteliğini ön plana çıkarmaktadır (Reeves ve Reeves, 1997). Günümüz modern etkili öğrenme yaklaşımı ise Matson'un (2005) "aktif öğrenme" kavramı ile açıkladığı, öğrencileri kendi öğrenme sürecinin öznesi kılan, öğrenmenin kişiye özgü olduğu ilkesiyle de en verimli öğrenme yolunu keşfetmesine olanak sağlayan bir süreci ifade eder (Şendurur, 2001).

Okul özelinde gerçekleşen öğrenmenin niteliğinde öğretmenlerin sınıf yönetimi anlayışlarının ve iletişim becerilerinin rolü büyüktür. Öğretmenlerden bireysel farklılıkların zenginleştirildiği ve her öğrencinin yeteneklerini ortaya çıkarabildiği öğrenme ortamlarının oluşturulması beklenir. Yumuşak ve Balcı (2018) öğretmenin, olumlu davranışların desteklenmesi, olumsuz davranışların azaltılması ve bu süreçte bireyin psikolojik denge içerisinde kalmasına yardımcı olması gerektiğini ifade eder. Dolayısıyla öğretmenin bir takım davranışları ön plana çıkarmak, istenilmeyenlerin tekrarını engellemek için sahip olması gereken beceriler ve kullandığı bazı yöntemlerden söz edilebilir (Akgün, Yarar ve Dinçer, 2011; Uysal, Burçak, Tepetaş ve Akman, 2014). Bu yöntemlerin başında ödül ve ceza kullanımı gelir. Bilgin (1981) ödül ve ceza kullanımının etkilerine yönelik tartışmalara rağmen ailede, okulda, sokakta, toplumsal yaşamın her alanında bir ödül-ceza sarmalının içerisinde olduğumuzu söyler.

Gündüz ve Balyer (2011) ödülü bir kişinin olumlu davranışı sonucu elde ettiği mutluluk, maddi bir kazanım ya da hak olarak tanımlar. Öğretmenin gülümsemesi, onaylaması, sorumluluk vermesi (Aydın, 2000: 62) şeklindeki ödüller içsel ödül niteliği taşır. Koyuncu (2016) içsel ödüllerin maddi değeri olmayan, genelde takdir ifadesi taşıyan nitelikte olduğunu ifade eder. Dışsal ödül ise bireyde içsel bir doyumdan ziyade daha çok maddi bir ödüle ulaşma isteği uyandıran ödül çeşidi olarak tanımlanır (Deci ve Ryan, 2000). Cüceloğlu (1999: 249) "İnsan ve Davranışı" kitabında iç kaynaklı ödülü, sergilenen davranışın içeriğinde gizli zevk ve doyum duygusu olarak tanımlarken (bulmaca çözmek gibi); dış kaynaklı ödülün ise dışarıdan bir koşullanmayla davranışın yapılması veya tekrar edilmesini amaçlayan nitelikte olduğunu ifade eder. Öğrencilere istenen davranış sonucunda herhangi bir yiyecek (şeker, çikolata vb.)

verilmesi ya da başarısı nedeniyle bir belge düzenlenmesi gibi maddi ödüller bu kapsamdadır (Pehlivan, 2006).

Ödülle iç içe geçmiş ve birlikte anılan bir kavram olarak "ceza" ise daha çok caydırıcı niteliğiyle, olumsuz bir eylem sonucu hak edilen bir yaptırım olarak algılanır. Alkan (2007) cezanın istenmeyen davranışa bir tepki olduğunu vurgularken Yavuzer, (1995: 94) çocukta görülen bir davranış bozukluğunun giderilmesinde ve istenen davranış değişiminin oluşturulmasında kullanılan katı bir yöntem olduğunu ifade eder. Özüne inildiğinde, ödülün de cezanın da kullanılış mantığının benzerlikler gösterdiği söylenebilir. Temel kullanım amacı her ikisinde de birey, toplum ya da diğer kural koyucuların oluşturduğu normlara göre beklenen/istenilen davranışın ortaya çıkmasını/tekrarlanmasını sağlamak, yine bu normlara göre istenmeyen davranışların da ortaya çıkmasını/tekrarlanmasını önlemektir.

Ödül ve buna bağlı ceza kullanımı genel anlamda aile ve iş yaşamında, özelde ise eğitim alanında tartışılmaktadır. Ödül gerçekten olumlu bir motivasyon aracı mıdır, ödülün sağladığı düşünülen mutluluk kalıcı ve geliştiren nitelikte midir, ödülle yaptırılan davranışlar içselleşir mi, ödül öğrencilerin yaratıcılık, problem çözme ve sorumluluk alma becerilerini gerçekte nasıl etkiler gibi sorulara cevap arayan farklı yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitimde ödül kullanımının etkilerine yönelik yeni yaklaşımların, öğretmen ve öğrenciye yönelik analizlerini ayrı ayrı yapabilmesi beklenmektedir. Zira öğretmenin ne amaçla ödül verdiği kadar öğrencilerin bunu nasıl algıladığı da önem taşımaktadır.

Literatürde ödül ve buna bağlı ceza kullanımının istenen davranışı ortaya çıkarmada kalıcı bir etki oluşturmadığı, ödül alanların dışındaki grup için neredeyse bir cezaya dönüşebildiği ve bağımlılık oluşturması gibi önceden öngörülemeyen olumsuz zihinsel süreçlere neden olabileceğinden söz edilir (Binici, 2020; Bolat, 2016; Buz ve Ülküer, 1988; Kutlu, Batmaz, Bozkurt, Gençtürk ve Gül, 2007; Dökmen, 2005; Hayamizu, 1997, Warneken ve Tomasello, 2008). Zira ödülün bir yöntem ya da yaklaşım olarak değerlendirilmesi için kullanıcının öğrencinin öğrenme ve gelişim sürecini göz önünde bulundurması ve belli bir sistematik içerisinde hareket etmesi gerekir. Özdemir ve Yılmaz'ın (2019) araştırma bulgularında, ödül ve buna bağlı ceza kullanımında yapılan yanlışlıkların uzun vadede kalıcı zararlara neden olabileceği belirtilmektedir. Aynı şekilde Aydın (2000) ödül sistematığının doğru oluşturulmadığı durumlarda öğrencinin güdülenme düzeyinin düştüğünü savunur. Bolat (2016) ise içsel ve dışsal ödüllerin her ikisine de karşı çıkarak başarmanın ödül olması gerektiği, öğrencinin iç güdülenmesini kendi değer yargılarıyla oluşturabileceği ve dıştan verilen ödüllerin de geçici bir etki niteliğinde olduğu görüşündedir. Bolat "Beni Ödülle Cezalandırma" kitabında ayrıca ödülün öğrenci motivasyonunu düşürdüğünden, yaratıcılığını olumsuz etkilediğinden, ödülün yapay bir sevgi gösterisine dönüşebildiğinden ve ödülle büyüyen çocuğu bekleyen (etik dışı davranışlar, bağımlılık duygusu yaratması vb.) bir takım tehlikelerden söz etmektedir.

Ödül ve buna bağlı ceza kullanımının eğitim ortamlarında yer alıp almaması, ödül olacaksa ne olacağı, ne tür davranışlara, nasıl ve hangi aralıklarla verileceği, eğitim ortamlarından çıkarılacaksa da doğan boşluğun nasıl doldurulacağı günümüz ve geleceğin sınıf yönetimi ve davranış değişimi süreçlerinin planlanmasında başat rol oynayacaktır. Bu önemle araştırmanın çıkış noktası, Dr. Özgür Bolat'ın "*Beni Ödülle Cezalandırma*" kitabının farklı yaklaşımı olmuş, araştırmada eğitim alanında ödül kullanımına ilişkin farkındalık oluşturulmasına odaklanılmıştır. Araştırmanın amacı, hizmet içi eğitim faaliyeti olarak da düşünülebilecek biçimde "*Beni Ödülle Cezalandırma*" kitabının öğretmenler tarafından okunmasının ardından, öğretmenlerin ödül ve buna bağlı ceza kullanımıyla ilgili düşüncelerinde bir değişimin yaşanıp yaşanmadığını belirlemektir. Bu temel amaç çerçevesinde ulaşılmak istenen alt amaçlar şu şekildedir:

- Ödül kullanımının; öğrencide beklenen davranışları içselleştirmesi ve yapılı hale getirmesi konusunda, öğretmen görüşleri kitaptan nasıl etkilenmiştir?
- Ödül kullanımının; öğrenci motivasyonuna etkisi konusunda öğretmen görüşleri kitaptan nasıl etkilenmiştir?
- Ödül kullanımının; öğrenci mutluluğu üzerine etkileri konusunda öğretmen görüşleri kitaptan nasıl etkilenmiştir?
- Ödül kullanımının; öğrencilerin yaratıcılığına ve problem çözme becerilerine etkileri konusunda öğretmen görüşleri kitaptan nasıl etkilenmiştir?
- Ceza kullanımının öğrencilerde istenilen davranışın ortaya çıkarılmasındaki rolü konusunda öğretmen görüşleri kitaptan nasıl etkilenmiştir?
- Kitabı okuyup etkilenen öğretmenlerin, ödül ve cezanın kullanılmadığı bir eğitim sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?
- "*Beni Ödülle Cezalandırma*" kitabının değerlendirilmesine ilişkin katılımcı görüşleri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Araştırma Modeli

Çalışma, nitel bir araştırma yaklaşımı olan olgubilim (fenomenoloji) deseni kapsamında yapılandırılmıştır. Araştırmanın bir kitaba ait ödül ve buna bağlı ceza uygulamalarına getirmiş olduğu farklı bakış açısının öğretmenlerin görüşlerine nasıl yansıtıldığının belirlenmesine yönelik amacı, çalışmanın nitel bir araştırma olarak yürütülmesinde belirleyici olmuştur. Baltacı (2019) nitel araştırma yöntemlerinin insana ait durum ve özelliklerin derinlemesine incelenmesine imkân tanıdığını ifade eder. Bu bağlamda insana ait olguların ayrıntılı biçimde ele alındığı fenomenoloji deseni bu araştırma için uygun görülmüştür. Fenomenoloji deseni

katılımcının ilgili olguyu nasıl algıladığı, nasıl bir anlam yüklediğini anlamaya çalışmaktadır (Greasley ve Ashworth, 2007). Zira araştırmada katılımcıların ödül ve ceza konusundaki bakış açıları, değerlendirmeleri ve dış uyarılara (okunan kitap) verdikleri tepkiler anlaşılmalı çalışılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden "ölçüt örnekleme" yöntemi ile oluşturulmuştur. Ölçüt örnekleme yöntemi; ölçütün araştırmacı tarafından oluşturulduğu ya da önceden hazırlandığı, önemli görülen durumların önceden tespit edilerek çalışıldığı örnekleme yöntemidir (Başaran, 2017). Bu araştırmada, çalışma grubu oluşturulurken bir takım ölçütler önceden belirlenmiştir. Çalışma grubunun her okul düzeyindeki öğretmenlerden (anaokulu, ilkököl, ortaokul, lise) ve kitap okuma konusunda istekli olanlardan oluşturulması amaçlanmıştır. Dolayısıyla katılımcılar çalışmanın amacıyla ilgili bilgilendirilerek istekli olan öğretmenlerin araştırmaya dâhil edilmesi sağlanmıştır.

Belirlenen ölçütlere göre ulaşılan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 14 öğretmene "*Beni Ödülle Cezalandırma*" kitabı verilmiş, dört katılımcı çeşitli nedenlerle kitabı okuyamadıkları için araştırma dışında kalmışlardır. Dolayısıyla araştırmanın çalışma grubunu 2018/2019 eğitim-öğretim yılında Tokat ili Turhal ilçesinde görev yapan 10 öğretmen oluşturmuştur. Katılımcı öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler aşağıdaki Çizelgede sunulmuştur.

Çizelge 1. Katılımcı öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiler

Table 1. Personal information about participating teachers

Değişkenler	n	
Cinsiyet	Kadın	6
	Erkek	4
Yaş	30 Yaş ve altı	1
	31-40 yaş arası	7
	40 yaş ve üzeri	2
Mezun Olunan Üniversite	Pamukkale Üniversitesi	1
	Cumhuriyet Üniversitesi	3
	Erciyes Üniversitesi	1
	Gazi Üniversitesi	1
	Karadeniz Teknik Üniversitesi	1
	Ondokuzmayıs Üniversitesi	3
Branş	Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği	1
	İngilizce Öğretmenliği	1
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	1
	Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğretmenliği	1
	Sınıf Öğretmenliği	5
	Teknoloji Tasarım Öğretmenliği	1

Katılımcılara ilişkin Çizelge incelendiğinde kadın katılımcı sayısının altı, erkek katılımcı sayısının dört ve katılımcıların yedisinin 31-40 yaş aralığında oldukları görülmektedir. Katılımcıların altısı, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi ve Ondokuzmayıs Üniversitesi'nde lisans eğitimlerini tamamlamışlardır. Görüşme yapılan öğretmenlerin çoğunluğu sınıf öğretmenliği branşında (beş) görev yapmaktadırlar.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verileri yüz yüze gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerden elde edilmiştir. Derinlemesine görüşme; araştırma nesnesini tüm boyutlarıyla ele alan, çoğunlukla açık uçlu soruların yer aldığı, cevapların ayrıntılı şekilde elde edildiği, yüz yüze ve bire bir şekilde veri toplamaya olanak sağlayan görüşme tekniğidir (Tekin ve Tekin, 2006). Araştırmada veri toplamak üzere “yarı yapılandırılmış görüşme tekniği” kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin görüşme esnasında sağlamış olduğu esneklik (Karasar, 1999) bu çalışma kapsamında araştırma verilerinin çok boyutlu elde edilmesine imkân sağlamıştır.

Görüşme soruları hazırlanırken kitapta ödülün etkisinin incelendiği değişkenler esas alınmış, ödülün sorumluluk duygusu, motivasyon, mutluluk gibi farklı durumlarla ilişkisi çalışmanın alt problemlerini oluşturmuştur. Görüşme formu oluşturulurken uzman görüşüne başvurularak görüşme soruları çalışmanın amacı doğrultusunda sınırlandırılmıştır. Örneğin; ödül ve cezanın tanımlanması ve katılımcıların hangi tür ödül-cezaya başvurduğuna ilişkin sorular görüşme formundan çıkarılmıştır. Daha sonra kitapla kurulan ilişki literatürle desteklenerek görüşme sorularına son şekli verilmiştir. Araştırma verileri katılımcılarla yapılan iki farklı görüşme sonucunda elde edilmiştir. İlk olarak kitap okunmadan önce iki bölümden oluşan bir görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formunun ilk bölümünde katılımcılara ait kişisel bilgileri içeren beş soru ve ikinci bölümünde ödül ve buna bağlı ceza kullanımına ilişkin görüşlerin sorulduğu altı soru yer almaktadır. Bu ilk uygulamanın ardından kitabın okunmasından sonra katılımcılarla diğer sorular aynı kalmak suretiyle ilk görüşme sorularına bir soru eklenerek (kitabın değerlendirilmesine ilişkin bireysel düşünceleri) ikinci bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada katılımcılardan kitapla ilgili genel görüşleri istenmiş ve kitabın olumlu-olumsuz yönlerinin değerlendirilmesi istenmiştir. Katılımcıların tamamı her iki görüşmede yer alan alt problemlere ilişkin sorulara yanıt vermişlerdir. Tüm görüşmeler görüşmeci tarafından kayıt edilmiş, daha sonra tekrar dinlenerek yazılı metne dönüştürülmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri içerik analizi ile çözümlenmeye çalışılmıştır. İçerik analizi araştırılan konunun içeriğine ilişkin tekrarlanabilir ve geçerli sonuçlar elde etmeye yönelik bir veri analiz tekniğidir (Krippendorff, 1980). Araştırmada içerik analizinin temel aşamalarından olan kodlama kullanılarak verilerle ilgili anlam bütünlüğünün sağlanmasına (Keller, 1995) çalışılmıştır. Araştırmacılar tarafından ifade edilen ve birbiri ile ilişkili olduğu düşünülen kavramlar aynı kodlar altında toplanmıştır. Sonraki aşamada belirlenen kodlar, alt temalar başlığında verilerek sistematik olarak verilerin azaltılması yolu izlenmiştir. Strauss’a (1987) göre verilerin azaltılması süreci, baştan birbiriyle ilişkisiz gibi duran verilerin

düzenlenme ve biçimlendirilme aşamalarında ilişkilendirilmesidir. Dolayısıyla çalışmada, kodların alt tema ve temalar altında sistematik biçimde yapılandırılmasıyla veriler analiz edilerek Çizelgeler halinde sunulmuştur. Toplam 10 öğretmenle iki aşamada gerçekleştirilen görüşmelerde kitap okunduktan sonra ödül ve buna bağlı ceza kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinde bir değişim yaşanıp/yaşanmadığı analiz edilmiştir.

Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmada geçerlik, araştırmanın ölçtüğünü iddia ettiği özelliği ne kadar ölçebildiği (Tanyaş, 2014) anlamına gelirken güvenirlik ise araştırmanın tekrar edilebilirliği ile ilişkilidir (Baltacı, 2019). Bu bağlamda araştırmanın iç geçerliğini artırmak amacıyla görüşme soruları hazırlanmadan önce kapsamlı biçimde alanyazın taraması yapılarak sorunun tüm boyutları ele alınmaya çalışılmıştır. Görüşmecilerle yapılan ön görüşmede araştırmanın amacı aktarılmış; görüşme yeri, saati ve diğer koşulların onların isteği doğrultusunda düzenleneceği ifade edilmiştir. Görüşmede ses kaydının yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacağı ve ancak onların onayı doğrultusunda kayıt yapılabileceği söylenmiştir. Tüm görüşmecilerin onayı ile birlikte toplam iki görüşmede 760 dakikalık ses kaydı elde edilmiştir. Araştırmanın dış geçerliği (aktarılabirliği) kapsamında araştırmaya ait sürecin aşamaları yaşanan gerçeklik doğrultusunda ve ayrıntılı biçimde verilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın iç güvenirliği bağlamında veriler aslına uygun biçimde, doğrudan görüşmecilerin ifade ettiği şekliyle verilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla görüşme formu hazırlanırken uzman görüşüne başvurulmuş, görüşme soruları araştırma amacı kapsamında sınırlandırılarak son hali verilmiştir. Araştırmanın dış güvenirliği açısından ise bulguların ayrıntılı biçimde verilmesine özen gösterilmiştir.

Bulgular

Araştırmaya ilişkin bulgular, katılımcı öğretmenlerin ödül ve buna bağlı ceza kullanımına ilişkin görüşlerinde “Beni Ödülle Cezalandırma” kitabını okuduktan sonra farklılık yaşanıp/yaşanmadığı bağlamında yapılandırılmıştır. Ödül ve ceza kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri kitap okunmadan ve okunduktan sonra olmak üzere iki ayrı tema olarak Çizelge halinde sunulmuştur.

Ödül kullanımının davranışları içselleştirmedeki rolüne ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmen görüşlerine göre ödülün davranışları içselleştirmedeki rolünü belirleyebilmek amacıyla “Size göre eğitim sürecinde öğrencilere ödül vermek, davranışların içselleştirilip yapılabilir duruma gelmesini nasıl etkiler” sorusu sorularak alınan cevaplar doğrultusunda elde edilen bulgular Çizelge 2’de sunulmuştur.

Çizelge 2. Öğretmenlerin ödül kullanımının davranışları içselleştirmedeki rolüne ilişkin görüşleri

Table 2. Teachers' views on the role of reward use in internalizing behaviors

Tema	Alt tema	Kodlar	Görüşmeciler
Kitap okunmadan önce	Koşullu etkilidir	Ödül kullanımı uzun süreli olmamalı	KÖ1
		Öğrenci ödüle alıştırmamalı	EÖ4
		Ödül çeşitlendirilmeli	KÖ1
		Öğrenci neden ödül aldığını bilmeli	KÖ1
		Ödül/ceza kullanımı zaman zaman etkili	KÖ2
		Ailenin desteği şart	KÖ2, KÖ4
		Evde de okulda da ödüllendirilmeli	KÖ4
	Etkisizdir	İlkokul döneminden itibaren başlanmalı	KÖ4
		Uygun yer ve zamanda verilmeli	KÖ5
		Etkili değil	EÖ1
Kitap okunduktan sonra	Koşullu etkilidir	Kalıcı değil	EÖ2, EÖ3, KÖ3
		Anlık başarı sağlıyor	EÖ3
		Ceza kullanımı güce itaati doğuruyor	EÖ3
	Etkisizdir	Ceza verildiğinde davranışın bedeli ödeniyor	KÖ6
		Yapay bir başarı hissi sağlıyor	KÖ6
		Motivasyon için kısa süreli kullanılabilir	KÖ1
Kitap okunduktan sonra	Koşullu etkilidir	Manevi ödülün katkısı olabilir	KÖ6
		Öğretmenin tavrı belirleyicidir	KÖ5
	Etkisizdir	Geçici davranış değişimi sağlar	KÖ1, EÖ1, KÖ3 EÖ2, EÖ1, EÖ4
		Amaç günü kurtarmaktır	EÖ3, EÖ1
		İçselleşmez	KÖ6, KÖ2, KÖ4
		Ödül amaç haline gelir	EÖ1, KÖ3
		Ödülün verilmiş amacından sapma yaşıyor	KÖ4
		Sürekli ödül duyarsızlaştırır	KÖ5

Çizelge 2’de kitap okunmadan önce katılımcıların yarısının (KÖ1, EÖ4, KÖ2, KÖ4, KÖ5) ödülün davranışları içselleştirmede birtakım koşulların yerine gelmesi şartıyla etkili olabileceğini düşündükleri görülmektedir. Öne sürülen koşulların; ailenin desteği, kullanıcının ödülün niteliği ve zamanlamasıyla ilgili tutarlı/bilinçli davranması, çocuğun erken dönemlerden itibaren evde ve okulda ödül sistematığının içerisinde yer alması gibi daha çok ödülün verilmiş şekliyle ilgili olduğu gözlenmiştir.

Katılımcıların diğer yarısı ise (EÖ1, EÖ2, EÖ3, KÖ3, KÖ6) ödülü, davranışları içselleştirmede etkisiz bulmaktadır. Ödülün kalıcılık sağlamadığı, ödülün kendisinin amaç haline gelerek, gerçek amaçtan uzaklaştırdığı, günü kurtarma niteliğinde olduğu, bir süre sonra duyarsızlaştırdığı gibi nedenler sıralanmıştır.

Kitap okunduktan sonra bazı katılımcıların (KÖ1, KÖ4, KÖ5) ödül kullanımının davranışları içselleştirmede “koşullu etkili” yönündeki görüşlerinin “etkisiz” olarak değiştiği izlenmiştir. Bu bağlamda KÖ4’ e ait ifadeler kitabı okumadan önce (K.Ö) ve Kitabı okuduktan sonra (K.S) şu şekildedir:

“Bu sadece okul ve öğretmenle sağlanabilecek bir durum değil. Bu konuda veliye de çok iş düşüyor. Bir davranış okulda ödüllendirilip evde karşılık bulmuyorsa alışkanlık haline gelmesi çok zor. Ayrıca içselleştirilmesi için özellikle ilkokul yaşlarından itibaren uygulanması gerektiğini düşünüyorum.” (K.Ö)

“Ödül kullanımının davranış içselleştirme ve sürekli yapılabilir hale getirebileceğine katılmıyorum. Her seferinde ödülü artırmanız gerekecektir. Sonunda hedeften sapılacak, öğrenci ya da eğitimci vazgeçecektir.” (K.S)

Kitabı okumadan önce ödülün uzun süreli olarak kullanılmaması, sürekli aynı ödülün verilmemesi ve öğrenciye neden ödül aldığının doğru kavratılması koşullarıyla davranışın içselleştirilebileceğini söyleyen KÖ1’in kitap okunduktan sonraki görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Ödülle yaptırılan davranışlar geçici davranışlardır. Ödül ortadan kalktığında davranış da ortadan kalkar. Ayrıca öğrencilerin nasıl bir aileden geldikleri, sosyo-ekonomik durumları da önemlidir. Sürekli ödülle büyüyen çocuklar okula geldiklerinde ödül beklentisi içerisinde olacaklar, ödül için bir şeyler yapacak, ya da yapmayacaklar.” (K.S)

Ayrıca kitabın okunmasından sonra öğretmenlerin ödül kullanımına bağlı geçici davranış değişimi (KÖ1, EÖ1, KÖ3, EÖ2, EÖ1, EÖ4) ve ödülün amaç haline gelmesi (EÖ1, KÖ3) gibi bir takım farklı kavramları kullandıkları “ödülle davranış içselleştirilemez” gibi kesin yargılara ulaştıkları da görülmüştür. Yalnızca bir katılımcının (KÖ6) görüşlerinde kitabı okuduktan sonra da bir değişim yaşanmadığı izlenmiştir. Kitabı okumadan önce ödülün neden sonuç ilişkisine bağlı yapay bir başarı sağladığını ifade eden KÖ6, kitabı okuduktan sonra manevi ödülün işe yarayabileceğinden söz etmiştir.

Ödül kullanımının öğrenci motivasyonuna yansımalarına ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmen görüşlerine göre ödülün öğrenci motivasyonundaki rolünü belirleyebilmek amacıyla “Size göre eğitim sürecinde öğrencilere ödül vermek onların motivasyonunu nasıl etkiler” sorusu sorularak elde edilen bulgular Çizelge 3’te sunulmuştur.

Çizelge 3'te katılımcıların tamamına yakınının kitap okunmadan önce ödül kullanımının öğrenci motivasyonunu olumlu etkilediği görüşünde oldukları görülmektedir. Yalnızca iki görüşmeci (EÖ3, EÖ1) ödülün sınırlı-kısıtlı bir etkiye sahip olduğunu düşünmektedir. KÖ6, ödülle öğrencinin daha istekli çalışacağını, KÖ2, okulla bağının güçleneceğini ve kendini özel hissedeceğini, KÖ1 ise çabasını artıracığını ifade etmiştir.

Kitabın okunmasından sonra iki katılımcının (EÖ3, EÖ4) görüşlerinin, ödülün öğrenci motivasyonunu olumsuz etkilediğine yönelik değiştiği izlenmiştir. Ayrıca kitap okunmadan önce doğrudan motivasyonu artıracağına yönelik çoğunluğa ait düşüncelerin büyük bölümünün sınırlı-kısıtlı bir etki bağlamında dönüştüğü gözlenmiştir. EÖ4 kitaptan önce "Ödül vermek çoğu zaman işe yarar ve motivasyonu artırır." derken kitap okunduktan sonra "Motivasyonu olumsuz etkiler. İlk başta artırır gibi görünür ancak uzun vadede çıkar ilişkisine dönüşür ki bu da olumsuz motivasyona yol açar." ifadelerini kullanmıştır. KÖ2'ye ait düşünceler ise aşağıda paylaşılmıştır.

"Bazen olumlu sonuçları olabiliyor. Ödülü alan çocuk kendini iyi hissediyor. Öğretmenin kendi yaptığı işi beğendiği, onu takdir ettiğini düşünüyor. Kendini özel hissediyor ve tüm bunlar onun okulla olan bağına da güçlendiriyor." (K.Ö)

"Ödülle yapılan davranış öğrenci tarafından içselleştirilmediği için motivasyon konusunda geçici bir etki sağlıyor. Kalıcı bir öğrenme için ödülün motivasyonu artırmada etkili olmadığını düşünüyorum." (K.S)

İki katılımcının (EÖ1, EÖ3) görüşlerinde ise kitap okunduktan sonra da değişim yaşanmadığı, ödülün motivasyonu artırmada geçici bir etkiye sahip olduğu dolayısıyla ödülle sağlanan motivasyonda istenen sonucun uzun vadede elde edilemeyeceği düşüncesinde oldukları izlenmiştir.

Ödül kullanımının öğrenci mutluluğuna yansımalarına ilişkin öğretmen görüşleri

Öğretmenlere, ödülün öğrenci mutluluğu üzerindeki rolünü belirleyebilmek amacıyla "Eğitim sürecinde ödül kullanmanın öğrencilerin mutluluğunu nasıl ve ne yönde etkilediğini düşünüyorsunuz" sorusu soruldu. Öğretmen ifadelerine göre oluşturulan bulgular Çizelge 4'te yer almaktadır.

Çizelge 4'e göre katılımcıların tamamına yakınının kitabın okunmasından önce (KÖ1, EÖ2, EÖ3, KÖ2, KÖ4, KÖ5, EÖ4, KÖ3) ödülün öğrenci mutluluğuna katkı yaptığı görüşünde oldukları görülmektedir. Görüşmecilerden bir kısmı (EÖ2, KÖ2, EÖ1) ödül geri çekildiğinde diğer bir kısmı da (KÖ3, KÖ6) ödülün süreklilik arz etmesi durumunda mutsuzluk yaşanabileceğini ifade etmişlerdir.

Çizelge 3. Öğretmenlerin ödül kullanımının öğrenci motivasyonuna yansımalarına ilişkin görüşleri
Table 3. Opinions of teachers on the reflections of reward use on student motivation

Tema	Alt tema	Kodlar	Görüşmeciler
Kitap okunmadan önce	Motivasyonu artırır	Olumlu etkiler	KÖ1, KÖ2, KÖ3, KÖ4, KÖ5, EÖ4
		Daha istekli çalışır	KÖ1
		Daha çok çaba sarf eder	KÖ1
		Motivasyonu artırır	EÖ2
		Yarışa sevk eder	KÖ6
		Okulla bağına güçlendirir	KÖ2
Okunduktan sonra	Sınırlı-kısıtlı artırır	Kendini özel hissettirir	KÖ2
		Motivasyonu anlık artırır	EÖ3, EÖ1
Okunduktan sonra	Olumsuz etkiler	Rüşvete alıştırmıyor	EÖ3
		Olumsuz etkiler	EÖ4
	Sınırlı-kısıtlı artırır	Kalıcı olmuyor	EÖ3, KÖ2, EÖ1, KÖ3
		Manevi ödül artırıyor	KÖ6
		Ödül bireysel olursa motive eder	KÖ4

Çizelge 4. Öğretmenlerin, ödül kullanımının öğrenci mutluluğuna yansımalarına ilişkin görüşleri
Table 4. Opinions of teachers on the reflections of reward use on student happiness

Tema	Alt tema	Kodlar	Görüşmeciler
Kitap okunmadan önce	Etkilidir	Ödül mutluluk sağlar	KÖ1, EÖ2, EÖ3, KÖ2, KÖ4, KÖ5, EÖ4, KÖ3
		Davranışların yapılmasını sağlar	KÖ1
	Sınırlı-kısıtlı etkilidir	Ödül çekildiğinde mutsuzluk yaşanabilir	EÖ2, KÖ2, EÖ1
		Sürekli olursa mutsuz eder	KÖ3, KÖ6
Okunduktan sonra	Etkilidir	Ödül mutluluk sağlar	KÖ6
		Anlık mutluluk sağlar	EÖ2, EÖ1, EÖ4, KÖ3
	Sınırlı-kısıtlı etkilidir	Düzensiz aralıklarla mutluluğu artırabilir	KÖ4
		Olumsuz etkiler	KÖ1, KÖ3
Okunduktan sonra	Olumsuz etkiler	Ödül almak amaç haline gelir	KÖ1, KÖ2, EÖ4
		Başarının hazı tattırılmalıdır	KÖ1
		Ödüle bağımlı kılar	EÖ2
		Sürekli ödül beklentisi mutsuzluk yaratır	EÖ2, KÖ2
		Ödüle yönelik beklenti sürekli büyür	EÖ1
		Sahte bir mutluluk sağlar	EÖ4
		Yaptığı işten keyif almasını engeller	EÖ4

Kitabın okunmasından sonra yalnızca bir katılımcının (KÖ6) ödülün doğrudan öğrenci mutluluğuna olumlu etki ettiği düşüncesinde olduğu görülürken anlık bir mutluluğa neden olabileceği (EÖ2, EÖ1, EÖ4, KÖ3) görüşünün ağırlık kazandığı izlenmiştir. Kitap okunmadan önce ödül-mutluluk ilişkisinde olumsuz duygulardan bahsetmeyen katılımcıların çoğunluğunun (KÖ1, KÖ3, KÖ2, EÖ4, EÖ2, EÖ1) kitap okunduktan sonra ödüle ilişkin bağımlılık yarattığı, amaç haline geldiği, sahte bir mutluluk yarattığı ve yapılan işten keyif alınmamasına neden olduğu gibi nitelermeler yaptıkları gözlenmiştir. EÖ4 ve KÖ1'in ifadeleri sırasıyla şu şekildedir:

EÖ4: "Eğitim sürecinde ödül kullanmanın öğrencilerin mutluluğunu olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum. Kabul etmek lazım ki ister büyük olalım ister küçük, ödül almak herkese haz veren hepimizi mutlu eden bir durumdur." (K.Ö)

EÖ4: "Hayatın her alanında ödül sahte mutluluğu getirir, kalıcılık sağlamaz. Böyle olunca iç huzur da olmuyor. Etrafımızda var olan bir sürü sahte mutlulukların bir sebebinin de bu olduğunu düşünüyorum. Sadece ödül için yapılan işten keyif alınmaz. Örneğin, yeğenim babasının baskısıyla kazandığı fen lisesinde babasının takdir alması karşılığında cep telefonu sözü ile ilk dönem aldı. Ödül ikinci dönem olmadığında teşekkürü son anda alabildi." (K.S)

KÖ1: "Öğrenci ödül kazandığı için mutlu olur. İstendik davranışları yapmaya devam eder. Ödülün türü, sıklığı; öğrencinin yaşına, cinsiyetine, kişiliğine hatta sosyo-kültürel yapısına uygun olmalı. Hangi öğrenciye ne tür ödül verilmesi gerektiği iyi araştırılmalı." (K.Ö)

KÖ1: "Sürekli ödül vermek ya da vaat etmek öğrenciyi olumsuz etkiler. Gerçek ödül öğrencinin kendi kendine verdiği yani kazanmanın ya da başarılı olmanın sonucu alacağı haz olmalıdır. Sınavı kazandığında hayatında ne gibi değişiklikleri olacağını hissettirilmesi o iç motivasyonu ve mutluluğu sağlayabilir." (K.S)

Ödül kullanımının öğrencilerin yaratıcılık ve problem çözme becerilerine yansımalarına ilişkin öğretmen görüşleri

Ödülün öğrenci yaratıcılık ve problem çözme becerilerindeki rolünü belirleyebilmek amacıyla öğretmenlere "Sizce ödül, öğrencinin yaratıcılığını ve problem çözme becerisini nasıl etkiler" sorusu sorularak alınan yanıtlar bağlamında elde edilen bulgular Çizelge 5'te sunulmuştur.

Çizelge 5 incelendiğinde katılımcı öğretmenlerin yarısından fazlasının (KÖ1, KÖ4, KÖ5, KÖ3, KÖ2, EÖ4) kitap okunmadan önce öğrencilerin yaratıcılık ve problem çözme becerilerinde ödül kullanımının olumlu etkiye sahip olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bazı öğretmenlerin (EÖ3, KÖ6, KÖ2) doğru uygulamaya bağlı olarak kısmen fayda sağlayacağı ve yalnızca bir öğretmenin (EÖ1) olumsuz bir etkiden bahsedip öğrencileri körelteceği inancında oldukları gözlenmiştir.

Kitap okunduktan sonra ise yalnızca bir öğretmenin (EÖ2) ödül kullanımının öğrenci yaratıcılık ve problem çözme becerilerine katkı sağlayacağı inancında olduğu, iki katılımcının (EÖ3, KÖ5) kısa zamanlı olumlu bir etkiden bahsettiği, katılımcıların yarısına yakınınsa (KÖ1, KÖ2, KÖ3, EÖ1) ödül kullanımının olumsuz etkilere yol açtığı yönünde görüşlerinde değişim izlendiği görülmektedir. Bu katılımcılardan EÖ1'in kitap okunmadan önce de olumsuz görüşe sahip olduğu yukarıda ifade edilmişti. Katılımcılardan KÖ6'nın doğru uygulamaya bağlı olarak "olumlu etkiler" görüşü "nötr" bir etki ifadesine dönüşürken, EÖ4'ün ödülün problem çözme becerisini geliştireceği görüşünün, kitaptan sonra yine nötr bir etki bağlamında değiştiği izlenmiştir. KÖ3' e ait ifadeler ise aşağıda verilmiştir.

Öğrencinin yaratıcılığı ve problem çözme becerisine olumlu katkı yapacağını düşünüyorum. Ödülün varlığı ile çocuk daha motive biçimde yapması gerekene odaklanacaktır. Yine de sürekli olmaması gerektiğini düşünüyorum." (K.Ö)

"Yaratıcılık ve problem çözmeye olumsuz etki ediyor. Ödül amaç haline geliyor. Ödüle ulaşmak için o davranışı yapıyor. Dolayısıyla çocuk özgün davranmıyor, yaratıcılık gösteremiyor." (K.S)

Ceza kullanımının öğrencide istenilen davranışın ortaya çıkarılmasındaki rolüne ilişkin öğretmen görüşleri

Ceza kullanımının öğrencide istenen davranışın ortaya çıkarılmasındaki rolünü belirleyebilmek amacıyla öğretmenlere "Size göre eğitim sürecinde öğrencilere ceza vermek onların istenilen davranışları yapmasını ya da istenmeyen davranıştan vazgeçmesini nasıl etkiler" sorusu sorularak, elde edilen bulgular Çizelge 6'da sunulmuştur.

Çizelge 5. Öğretmenlerin, ödül kullanımının öğrenci yaratıcılık ve problem çözme becerilerine yansımalarına ilişkin görüşleri
Table 5. Opinions of teachers on the reflection of reward use on student creativity and problem solving skills

Tema	Alt tema	Kodlar	Görüşmeciler
Kitap okunmadan önce	Olumlu etki	Olumlu etkiler	KÖ1, KÖ4, KÖ5, KÖ3
		Onu harekete geçirebilir	KÖ2
		Problem çözme becerisini geliştirir	EÖ4
	Koşullu olumlu etki	Anlık olumlu etkileri olabilir	EÖ3
		Doğru uygulanırsa olumlu etkiler	KÖ6
		Kısmen olumlu etkiler	KÖ2
Kitap okunduktan sonra	Olumsuz etki	Köreltir	EÖ1
		Olumlu etki	EÖ2
		Başlangıçta olumlu etkiler	EÖ3
	Koşullu olumlu etki	Zaman zaman olumlu etkileyebilir	KÖ5
		Olumsuz etkiler	KÖ1, KÖ2, KÖ3
		Çalışması özgünlüğünü kaybeder	KÖ1, KÖ2, EÖ1, KÖ3
Etki yok/duruma göre değişir	Kolaya yönlendirir	EÖ4	
	Etkilemez	KÖ6, EÖ4	
	Olumlu ya da olumsuz etkileyebilir	KÖ4	

Çizelge 6. Öğretmenlerin, ceza kullanımının öğrencilerde istenilen davranışın ortaya çıkarılmasındaki rolüne ilişkin görüşleri
Table 6. Teachers' views on the role of punishment in revealing the desired behavior in students.

Tema	Alt tema	Kodlar	Görüşmeciler
Kitap okunmadan önce	Faydalı	Davranışları yönlendirebiliyor	EÖ3
		İstenmeyen davranış bastırabiliyor	EÖ3
		Davranışları kontrol amacıyla faydalıdır	KÖ6
	Faydasız/etkisiz	Ödül kadar işe yarayan bir yöntemdir	KÖ4
		Olumlu pekiştireci ortamdan çekmeye yönelik ceza etkilidir	KÖ5
		İstenmeyen davranış geçici engeller	KÖ1, EÖ2
Kitap okunduktan sonra	Faydalı	Bilgi öğretiminde etkili değildir	KÖ1, EÖ4
		Etkili değil ama kullanıyorum	KÖ2
		Günü kurtarır	EÖ1, KÖ3
	Zararlı/faydasız	İstenmeyen davranış durdurabilir	EÖ3
		Öğretici cezalar gereklidir	KÖ6
		Etkili değil	KÖ2, EÖ1
Kısmi olarak kullanılabilir	Akademik başarıya zarar verir	KÖ2	
	Yasağı yapmaya teşvik eder	EÖ1	
	Bastırılır ama tekrarlanma riski vardır	EÖ2, EÖ4, KÖ3	
Kısmi olarak kullanılabilir	Amacı doğru açıklanır kullanabilir	KÖ1	
	Olumsuz davranışın ardından olumsuz sonucu gösterme açısından olabilir	KÖ5	
	Tehdit olarak kullanılmamalıdır	KÖ5	

Çizelge 6'ya göre kitap okunmadan önce katılımcıların yarısına yakını (EÖ3, KÖ6, KÖ4, KÖ5) cezanın istenen davranış ortaya çıkarmada faydalı olduğu görüşündedir. Cezanın faydasız/etkisiz olduğunu düşünen çoğunluğun (KÖ1, EÖ2, EÖ4, KÖ2, EÖ1, KÖ3) cezanın geçici bir çözüm olduğu, bilgi öğretiminde etkili olmadığı, günü kurtarma amacıyla olduğunu ifade ettikleri görülmüştür. Bir öğretmenin (KÖ2) "Cezanın etkili olmadığını düşünüyorum ancak kullanıyorum." ifadesi dikkat çekicidir.

Kitap okunduktan sonraki görüşler incelendiğinde cezanın istenen davranış ortaya çıkarmada doğrudan faydalı olduğunu savunan görüşlerin (EÖ3, KÖ6) azaldığı, kısmen kullanılabileceğine dair düşüncelerin (KÖ1, KÖ5) ortaya çıktığı ve zararlı/faydasız olarak nitelenen görüşlerin (KÖ2, EÖ1, EÖ2, EÖ4, KÖ3) arttığı görülmektedir. Kitap okunduktan sonra görüşlerinde değişim yaşandığı izlenen bir görüşmecinin (KÖ4) ifadeleri aşağıdadır.

"Ceza da ödül kadar işe yarayan bir yöntemdir ancak hem ödül hem de cezayı hangi sıklıkla kullandığımız önemlidir. Bazen cümle içinde kullandığımız bir övgü sözcüğü bile çocuğun derse karşı tutumu, psikolojisi düşünüldüğünde bir ödül ya da tersi bir söylem ceza niteliği taşır." (K.Ö)

"Cezanın eğitim sürecinde kullanılması gereken bir şey olduğunu düşünüyorum. Öğrencinin motivasyonunu artırmak gerekiyorken ceza kullanarak derse olan ilgisini olumsuz yönde etkilemek istemem. Ancak öğrencinin beklediği ilgiyi görmemesi bile bir ceza olarak görülebilir. Eğitimci olarak çok hassas davranmak zorundayız." (K.S)

Kitap okunduktan sonra da görüşlerinde değişim yaşanmayan EÖ3 ise ceza-korku-iktidar arasındaki ilişkiyi öne çıkarmıştır:

"İnsanlar korku ya da ceza ile yönlendirilebiliyor. Bunu okulda da kullanabiliyoruz. İstenmeyen davranış konusunda uyguladığımız ceza ya da buna yönelik korkutma ile o davranış bastırabiliyor." (K.Ö)

"Çoğu insan korku ile yönlendirilmeye alıştı. İktidar figürüne alışmış çocuklar korkuyu yaratan kişiye karşı bir

bağımlılık hisseder. Özgüveni yüksek olan kişilerde bile korku ikliminde sinme davranışı görülebiliyor. İstenilen değil ama istenilmeyen bir davranış durdurulabilir ya da bastırılabilir diyebiliriz." (K.S)

Ödül ve cezanın kullanılmadığı bir eğitim sürecinin nasıl olabileceği konusunda öğretmen görüşleri

Ödül ve cezanın kullanılmadığı bir eğitim sürecinin nasıl olabileceğine yönelik görüşleri belirleyebilmek amacıyla öğretmenlere "Size göre ödül ya da cezanın kullanılmadığı bir eğitim süreci nasıl olurdu" sorusu sorulmuştur. Elde edilen bulgular Çizelge 7'de yer almaktadır.

Çizelge 7 incelendiğinde kitap okunmadan önce katılımcıların çoğunluğunun (KÖ1, KÖ6, KÖ2, KÖ3, KÖ4, KÖ5, EÖ4) ödül ve cezanın kullanılmamasının eğitim ortamlarına negatif yansıtacağını düşündükleri görülmektedir. Farkındalık sağlanamayacağı, eğitimin niteliğinin vasatı aşamayacağı, büyük bir boşluk oluşacağı, öğrencinin pasif kalacağı, ebeveyn ve öğretmeni zorlayacağı, rekabete zarar vereceği gibi görüşler öne çıkmıştır. Diğer yandan ödül ve ceza kullanımıyla ilgili bir değişim beklentisi içerisinde bulunduğu da gözlenmiştir. Bazı katılımcılar, (EÖ3, EÖ1) ödül ve cezanın ortamdaki çekilmesine aileden ve toplumdaki başlanması gerektiğini, EÖ2 iyi kurgulanırsa başarılı olunabileceğini, EÖ1 eğitimde başarı algısının değişimiyle ödül ve cezadan arındırılmış bir eğitimin mümkün olabileceğini ifade etmişlerdir.

Kitap okunduktan sonra ödül ve cezanın kullanılmadığı eğitim ortamının sorunlarla karşı karşıya kalacağına yönelik hâkim görüşün önemli ölçüde kırıldığı izlenmiştir. İki katılımcı (KÖ1, KÖ6) sınırlı olarak kullanılması gerektiğini, biri de (KÖ4) ölçme değerlendirme konusunda sorunlar yaşanabileceğini belirtmiştir. Kitap okunmadan önce hiçbir görüşmecinin olumlu etkilerinden bahsetmemesine karşın, kitap okunduktan sonra görüşmecilerin yarısına yakını (EÖ3, KÖ1, KÖ3, KÖ4) ödül ve cezadan arındırılmış eğitim ortamlarının pozitif etkilerine vurgu yapmıştır. Bu bağlamda KÖ1'in ifadeleri şöyledir:

“Ödül ya da ceza öğrencide farkındalık oluşturmak için kullanılan bir yöntemdir. Ödülün cezadan daha etkili olduğunu düşünüyorum. Cezanın çok fazla kullanılmasını doğru bulmuyorum.” (K.Ö)

“Bana göre ödül ve cezanın kullanılmadığı bir eğitim ortamı çok güzel ve başarılı olurdu. Öğrencinin amacı ödüle ulaşmak ya da cezadan kaçınmak değil başarı hazzını yaşamak olmalıdır. Öğrenciye bu içsel motivasyonu sağlamasının yolları öğretilmelidir.” (K.S)

KÖ4’ ün kitap okunmadan önce “Sanırım böyle bir durum sıkıcı olurdu. Öğrenciler ders sırasında pasif kalabilirdi.” şeklindeki düşünceleri kitabın okunmasından sonra aşağıdaki gibidir:

“Öğretmeni ölçme değerlendirme konusunda biraz zorlayabilir ancak öğrenci açısından düşünüldüğünde oldukça keyifli olabilirdi. Daha yaratıcı, yeteneklerini keşfetmiş ve ne istediğini bilen nesiller yetişebilirdi.”

Katılımcı öğretmenlerin kitap okunduktan sonra da değişime yönelik değerlendirmelerinde ailenin ve toplumun rolünü ön plana çıkardıkları görülmektedir. Ödül ve cezadan izole bir okul yaşantısının önce aileden başlaması ve toplumda yaygınlaşması gerektiği, katılımcılar (EÖ3, KÖ2, EÖ1, KÖ5, EÖ4) tarafından sıklıkla tekrarlanmıştır. Ayrıca ödül ve cezanın eğitim ortamlarının dışında bırakılması bazı katılımcılar (KÖ2, KÖ5) tarafından uygulanması zor bir durum olarak nitelenmiştir.

“Beni Ödülle Cezalandırma” kitabının görüşmeciler tarafından değerlendirilmesi

“Beni Ödülle Cezalandırma” kitabının genel olarak değerlendirilmesine ilişkin öğretmenlere “Genel olarak Beni Ödülle Cezalandırma kitabını değerlendirir misiniz, bu kitabın sizin görüşlerinizde farklılık yarattığını düşünüyor musunuz” sorusu sorularak ulaşılan bulgular Çizelge 8’de sunulmuştur.

Çizelge 7. Ödül ve cezanın kullanılmadığı bir eğitim sürecinin nasıl olabileceği konusunda öğretmen görüşleri

Table 7. Teachers' views on how an educational process without reward and punishment can be

Tema	Alt tema	Kodlar	Görüşmeciler
Kitap okunmadan önce	Negatif etkiler/ ödül-ceza olmalıdır	Farkındalık sağlanamazdı	KÖ1
		Ödül olmalıdır	KÖ1
		Eğitim vasat olurdu	KÖ6
		Büyük bir boşluk oluşurdu	KÖ6
		Ebeveyn ve öğretmeni zorlardı	KÖ2
		Öğrenci pasif kalırdı	KÖ4
		Rekabete zarar verir	KÖ4
		Sorunlar çıkar	KÖ5, EÖ4
	Belli ölçülerde ikisi de olmalı	KÖ3	
	Değişime ilişkin beklentiler	Ceza fazla kullanılmamalı	KÖ1
		İyi kurgulanırsa başarılı olunabilir	EÖ2
		Aileden- toplumdan başlanmalı	EÖ3, EÖ1
		En kolay yolun bu olduğunu düşünüyoruz	KÖ2
		Başarı algısı değişirse olabilir	EÖ1
Okunduktan sonra	Pozitif etkiler/ ödül-ceza olmamalıdır	Arındırılırsa çok başarılı olunur	KÖ1, KÖ3, EÖ3
		Öğrenci açısından keyifli olabilir	KÖ4
		Yaratıcı, özgür ve yeteneklerini keşfeden bir nesil yetişebilir	KÖ4, KÖ3
		Başarısız sayılan çocukların kendini değerli hissetmelerini sağlayabilir	KÖ3
	Negatif etkiler/ ödül-ceza olmalıdır	Kısa dönemli bir geçişte kullanılabilir	KÖ1
		Belli oranda olması gerekir	KÖ6
		Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirmesi güçleşebilir	KÖ4
	Ödül ve ceza kullanımında değişime yönelik değerlendirmeler	Öğretmen-aile ortak hareket ederse olabilir	EÖ2
		Aileden başlarsa olabilir	EÖ3, KÖ2, EÖ1
		Yapılması zor	KÖ2, KÖ5
Toplumun hazırlamak gerekir	EÖ1, KÖ5, EÖ4		

Çizelge 8. “Beni Ödülle Cezalandırma” kitabının görüşmeciler tarafından değerlendirilmesi konusunda öğretmen görüşleri

Table 8. Teachers' views on the evaluation of the book "Don't Punish Me with an Award" by the interviewees

Tema	Kodlar	Görüşmeciler
Olumlu eleştiriler	Faydalı	KÖ1, EÖ2, KÖ4, KÖ5
	Etkileyici	KÖ3
	Örnekler çarpıcı	KÖ1, EÖ2, KÖ6, KÖ2, EÖ1, KÖ4, EÖ4
	Farkındalık yarattı	EÖ3, KÖ5, EÖ4
	Anlatımı net	KÖ6
	Bilimsel	KÖ6, EÖ4
	Okunabilirliği yüksek	KÖ6
	Özeleştirme yapmamı sağladı	KÖ2
	Bu kitap eğitim fakültelerinde okutulmalı	EÖ4
	Olumsuz eleştiriler	Tekrarlar var
Uygulanması zor		EÖ2, KÖ5, EÖ1, KÖ5
Toplumsal gerçeklikten uzak		EÖ3, KÖ5

Çizelge 8'de öğretmenlerin "Beni Ödülle Cezalandırma" kitabına ilişkin görüşleri olumlu ve olumsuz eleştiriler olarak sınıflandırılmış, olumlu görüşler olarak kitaba ilişkin örneklerin çarpıcı oluşu, faydalı, farkındalık yaratan, bilimsel, anlatımı net, okunabilirliği yüksek, etkiyici gibi ifadelerin yer aldığı görülmüştür. EÖ2, "Kitapta sunulan örnekler çarpıcı özellikle ödül ile ilgili fikirlerimde, kullanılmaması yönünde değişim yaşandı." derken EÖ3, "Farkındalık yarattığını söyleyebilirim, ödül ve ceza konusunda arkeolojik güzel bir araştırma." KÖ2 ise "Özeleştiriyi yapmamı sağladı bir öğretmen olarak. Ne kadar yapabilirim bilmiyorum ama ödül ve ceza kullanımını en aza indirmeye çalışacağım." şeklinde değerlendirmiştir. Kitabın olumlu katkısına yönelik iki katılımcının görüşleri aşağıda verilmiştir.

"Kitap kesinlikle bir farkındalık yarattı. İçimde hissettiklerimin dışı vurumu oldu. Bu kitabın kesinlikle eğitim fakültelerinde okutulması gerekir. Tamamen yaşadığımız, gördüğümüz olayların güzel örneklerle bilimsel şekilde aktarılması güvenilirliği de yükseltmesi açısından çok önemliydi." (EÖ4)

"Beni çok etkiledi. Artık çocuklarıma karşı bile ödül ve cezadan uzak durmaya çalışıyorum. Biz hayatımızı kolaylaştırmak için çocukları ödüle bağımlı hale getiriyoruz. Çocuk ödülle tanışmamış olsa neden yapıp/yapmaması gerektiği konusunda ikna oluyor. Ceza da olmamalı, çocuk çok daha özgür olmalı." (KÖ3)

Katılımcıların kitaba yönelik olumsuz eleştirilerinin; tekrarlara yer vermesi, önerilerinin uygulanmasının zor olması ve toplumsal gerçeklikle bağdaşmaması olduğu görülmektedir. EÖ2, "Birtakım öne atılan fikirlerin uygulanmasını zor buluyorum. Bazı konular da çok tekrar edilmiş." EÖ3, "Toplumu oluşturan ve hareket ettiren dinamiklerden bağımsız oluşturulmuş." KÖ2 ise "Ülkemiz şartlarında uygulanabilir olduğunu düşünüyorum." şeklinde eleştirilerini dile getirmişlerdir. İki katılımcının düşünceleri ise aşağıda verilmiştir.

"Genel olarak bir farkındalık oluşturduğunu düşünsem de ödülün ve cezanın tamamen eğitim ortamlarının dışında kalmasına yönelik düşüncenin doğruluğundan emin değilim. Mutlaka azaltılmalı ama özellikle manevi ve sözel olan ödüllerin işe yaradığını düşünüyorum." (KÖ6)

"Genel olarak olumlu bulsam da bizim eğitim sistemimize uygulanabilirliği çok mümkün gözüküyor. Yani ideal olan bu olabilir ama gerçeklik başka. Çocuk daha aileden ödüle koşullanmış biçimde okula geliyor. Bunun tamamen kaldırılması çocukta bir boşluk oluşturabilir, motivasyonu düşürebilir ya da yaptığı işi anlamsızlaştırabilir." (KÖ5)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın sonuç bölümü, görüşme sürecinde elde edilen bulgular ve alanyazındaki benzer araştırmalar doğrultusunda yapılandırılmıştır. Araştırmada, ödül ve buna bağlı ceza kullanımıyla ilişkili okunan bir kitabın okuyucuda bırakmış olduğu etkiye bağlı olarak ödül ve ceza kullanımında farkındalık geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda yedi temada

öğretmenlerin ödül ve ceza kullanımına ilişkin görüşlerinde bir değişim yaşanıp/yaşanmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Öğretmenlerin ödülün davranışları içselleştirmedeki rolüne ilişkin görüşlerinde kitabın anlatıları bağlamında bir değişim yaşandığı görülmüştür. Kitabın okunmasından sonra ödülün davranışları içselleştirmeyeceği yönünde ifadelerin ağırlık kazandığı, kitabın anlatılarında yer alan ödülün amaç haline gelmesi, günü kurtarma niteliğinde olması gibi net ifadelerin öğretmenler tarafından kullanıldığı izlenmiştir. Nitekim kitabın bu kavramları kullanım biçimi, bazı öğretmenler tarafından "Düşündüğüm ancak somut olarak algılamakta zorlandığım durumların ifadesiydi." şeklinde değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarını destekler biçimde Kayıkcı (2013) ödülün araç olmaktan çıkıp amaç hâline gelmesindeki tehlikeye işaret ederken; Gündüz ve Balyer (2011) ödülün başlangıçta istenen davranışının yapıma sıklığını artırabildiğini ancak uzun vadede kalıcı olmadığını altını çizer. Özdemir ve Yılmaz'ın (2019) araştırmasında davranışların içselleştirilmesinde ödül ve cezanın yetersiz kaldığı ve uzun vadede kalıcı sorunlara yol açabileceği bulgusu yer almaktadır. Buna karşın literatürde ödülün davranışları içselleştirmede etkili olabildiğine yönelik görüşler de vardır (Akagündüz, 2021; Aydın, 2000; Babayiğit ve Erkuş, 2017; Erbaş ve Tola, 2019; Gunayu, 2021; Haider ve Iqbal, 2015; Jabeen, Iqbal, Yaman ve Güven, 2014; Navaro, 2001; Özder, Seyhane ve Konedralı, 2009; Uysal, Altınkaynak, Taşkın ve Akman 2018; Yumuşak ve Balcı, 2018). Ödülün davranışları içselleştirmedeki rolüne ilişkin farklı sonuçlara ulaşılmış olsa da ödülün yaratabileceği olumsuzluklara ilişkin temel kaygıların ortak olduğu izlenmektedir. Bunlar; farklı öğrencilerde farklı tepkilere yol açabileceği (Babayiğit ve Erkuş, 2017), ödülün kullanımıyla birlikte yeni ödüle ilişkin giderek artan beklenti ve ödülün yaratabileceği bağımlılıktır (Apay, 2018; Kayıkcı, 2013).

Ödül kullanımının öğrenci motivasyona yansımaları konusunda öğretmen görüşlerinde kitabın anlatıları yönünde çok fazla değişim yaşanmadığı, öğretmenlerin kitabın okunmasından sonra da genel olarak ödülü motivasyonu artırıcı nitelikte buldukları gözlenmiştir. Araştırma sonuçlarını destekler biçimde ödülün motivasyonu artırıcı özelliğini öne çıkaran birçok araştırmaya rastlanmaktadır (Altındağ ve Akgün, 2015; Atabay ve Albayrak, 2020; Barutçugil, 2004; Eisenberger, Rhoades ve Cameron, 1999; Erdem, 2012; Erkan, 2017; Fuad, Suyanto ve Muhammad 2021; Gökbayrak, 2020; Le Boeuf, 1986; Pehlivan, Köseoğlu ve Şen, 2018; Özpehlivan, 2018; Turhan ve Yaraş, 2013; Yaman ve Güven, 2014; Wong ve Wong, 2005). Ödülün motivasyonu artırması bağlamında genele ait düşüncede, çocukluktan itibaren ödülle iş yapan, yaptırılan ve davranışları yönlendirilen bir anlayışla yetişmenin etkisi olduğu düşünülmektedir. Öyle ki eğitimcilerin bazen sorun çözmenin en kestirme yolu olarak ödülü tercih ettikleri bilinmektedir.

Ödül kullanımının öğrenci mutluluğuna yansımaları konusunda öğretmen görüşlerinin büyük ölçüde değişim yaşadığı izlenmiştir. Kitabın okunmasından sonra ödülün yapay bir mutluluğa, öğrencinin yaptığı işten haz almasını

engellediğine, ödüle bağımlı kıldığına ve ödüle dair beklentinin sürekli büyüdüğüne yönelik ifadelerin ağırlık kazandığı görülmüştür. Aynı zamanda genel görüş ödülün anlık bir mutluluğa yol açtığı şeklindedir. Literatürde bu araştırma sonuçlarını destekleyen çalışmalara (Kayıkcı, 2013; Öngel, 2013; Özgür 2011) rastlandığı gibi ödülün bireyleri mutlu eden niteliğini ön plana çıkaran araştırmalar da yer almaktadır (Karadaş, 2020; Kayadibi, 2002; Korkut 2019; Nazlı, 2015; Yaman ve Güven 2014). Bu farklı bakışın yönetici ve öğretmenlerin okul ve sınıf yönetimi anlayışlarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Zira yapılan birçok araştırma okul örgütündeki yönetim anlayışının klasik yönetim anlayışlarının ötesine geçemediğini göstermektedir (Abdurrezzak ve Üstüner, 2020; Çalık ve Şehitoğlu, 2006; Yavuz, 2009; Yıldırım, 1989). Klasik anlayışta ise ödül ve ceza en etkili güdüleme yöntemlerinden biri olarak kullanılmaktadır.

Ödül kullanımının öğrencilerin yaratıcılık ve problem çözme becerilerine yansımaları konusunda öğretmen görüşlerinde kitabın anlatıları bağlamında bir değişim yaşandığı görülmektedir. Kitabın okunmasından sonra özellikle ödül kullanımının öğrencinin çalışmasının özgünlüğünü kaybettireceği ve kolayla yönlendireceği yönünde görüşlerin ağırlık kazandığı izlenmiştir. Torrance'e (1974) göre yaratıcılık konu ile ilgi eksiklik ya da boşlukları öngörmek, bununla ilgili çözüm önerileri getirip sınamaktır. Yaratıcı problem çözme becerisi ise daha çok eleştirel ve analitik düşünebilmekle ilişkilidir (Lumsdaine, 1995). Dolayısıyla yaratıcılık ve problem çözme becerisi öğrencinin özgün yaklaşımını gereksindirir. Binici (2020), ödül ve cezanın doğrudan sonuca odakladığı için davranışın gerçekleşmesine olanak sağladığı ancak davranışı yapma isteği uyandırmadığını söyler. Bu bağlamda davranışı gerçekleştirme isteğinin ödül koşullu gerçekleşmesi, öğrencinin hedefine ödülü yerleştireceği ve kısa yoldan bu hedefe ulaştıracak çözümlere yöneleceği biçiminde değerlendirilmektedir.

Ceza kullanımının istenen davranışı ortaya çıkarmadaki rolüne ilişkin öğretmen görüşlerinin kitabın anlatılarından etkilendiği izlenmiştir. Kitabın okunmasından sonra ceza kullanımıyla ilgili; yasağı yapmaya teşvik ettiği, davranışı bastırabildiği ancak tekrar riskinin olduğu, akademik başarıya zarar verdiği gibi görüşlerin öne çıktığı gözlenmiştir. Araştırmanın bu sonuçlarını destekleyen ve ceza kullanımına olumsuz yaklaşan birçok çalışma vardır (Akagündüz, 2021; Gündüz ve Balyer, 2011; Güzelyurt, Tok, Tümas ve Uruğ, 2019; Mahiroğlu ve Buluç, 2003; Öngel, 2003; Turhan ve Yaraş, 2013; Yaman ve Güven, 2014). Diğer yandan cezanın istenen davranışı ortaya çıkarmada etkili olabileceğine yönelik araştırmalarda (Alkan, 2007; Babayığıt ve Erkuş, 2017; Dönmezer, 1982; Irawati ve Syafei, 2016; Kant, 2004; Karaçanta, 2009; Özdemir, 2011; Sidin, 2021; Yurtal ve Yontar, 2009) doğru kullanıma bağlı olumlu sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir. Her ne kadar cezanın ödüle göre eğitim ortamlarında daha az kullanıldığı düşünülse de cezanın sınırlarının oldukça geniş olduğu söylenebilir. Örneğin; bir davranışa verdiğiniz ödülün öğrenci tarafından aynı davranış sergilendiğinde alınmaması da bir ceza olarak

algılanabilir. Bu bağlamda Işıkoğlu ve Kesebir (2020) araştırmasında ödül ve ceza arasında pozitif bir ilişki olduğu ve ödül kullanan birinin cezaya da başvurduğunu söyler. Dolayısıyla ödül kullanan bir öğretmenin cezadan uzak durması çok olası görünmemekte, ödül ve ceza birbirini gerektiren bir destek mekanizması gibi işlev görmektedir.

Ödül ve cezanın kullanılmadığı bir eğitim sürecinin nasıl olabileceği konusunda öğretmen görüşlerinin kitabın okunmasından sonra büyük ölçüde değiştiği görülmüştür. Ödül ve cezadan arındırılmış eğitim ortamlarına yönelik; öğrenci açısından keyifli olabileceği, yaratıcı, özgür ve yeteneklerini keşfedebilen bir neslin yetişebileceği, başarısız olarak nitelenen çocukların kendini değerli hissedeceği gibi birçok olumlu görüşün ortaya çıktığı izlenmiştir. Bunun yanında ödül ve cezanın tamamen eğitim alanının dışında bırakılmasına karşı olan ya da bunun gerçekleşmesinin aile ve toplumun geri kalanının birlikte hareket etmesiyle mümkün olabileceğine yönelik görüşler de vardır.

Kitabın görüşmeciler tarafından genel değerlendirmesinde ise okuyucular kitabı faydalı bulduklarını, ödül ve ceza kullanımına ilişkin farkındalık yarattığını, bilimselliğini, anlatımının duruluğunu ve örneklerin çarpıcılığını ifade ettikleri görülmüştür. Kitaba yönelik olumsuz değerlendirmeler ise tekrarlara düşmesi, kitabın önerilerinin toplumsal gerçeklikle örtüşmemesi ve dolayısıyla uygulama şansının zayıf olduğuna yöneliktir.

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde "Beni Ödülle Cezalandırma" kitabının, ödül ve ceza kullanımına ilişkin felsefesinin öğretmenler tarafından ilgi gördüğü, öğretmenlerin ödül ve ceza kullanımıyla ilgili davranışlarını gözden geçirmelerine olanak sağladığı söylenebilir. Genel anlamda literatür araştırmalarına da yansıyan şekliyle öğretmenlerin ödül ve ceza kullanımı konusundaki kafa karışıklığı (Bayırlı, Doruk ve Tüfekci, 2020; Seyrek, 2021) bu araştırmada da izlenmiştir. Öğretmenlerin öğrenci motivasyonunun yanı sıra zamanın etkili kullanılmasında ve beklenen davranışın bir an önce ortaya çıkarılmasında ödül ve cezayı kullanışlı buldukları gözlenmiştir. Bu sonuçlar bağlamında, eğitim ortamlarında ödül ve buna bağlı ceza uygulamaları konusunda öğretmenlerin önünü açacak bir rehber ihtiyaç olduğu, konunun uzmanlarının ödül ve ceza kullanılacaksa nasıl kullanılacağına ilişkin bilimsel bir rehber hazırlaması, kullanılmayacaksa eğitimcileri bu konuda ikna edecek "Beni Ödülle Cezalandırma" araştırması gibi kaynakların sayısının artırılması, konuya ilişkin kitap ve makale okunmasının öğretmenlerin hizmet içi eğitim faaliyetlerinin bir parçası haline getirilmesi, genel politika olarak da toplumda ödül ve ceza kullanımının etkilerine ilişkin farkındalık çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Extended Summary

The main purpose of this study is to examine whether there is a differentiation in the views of teachers on the use of reward and punishment in educational activities after reading Dr. Özgür Bolat's book "Don't Punish Me

with Reward". The fact that the use of rewards and related punishments is common in educational environments and that it is seen as a part of classroom management has recently increased the discussion in terms of its reflections on students. The fact that different findings (positive/negative) regarding the use of reward and punishment are included in the literature shows the need for more and different studies on how the phenomenon is evaluated among teachers. The study was designed as phenomenology, one of the qualitative research designs. The aim of the study in determining how the different perspective brought by a book on reward and punishment practices related to a book that is reflected in the views of teachers has been decisive in conducting the study as qualitative research. The book "Don't Punish Me with Reward" were given to 14 teachers who agreed to participate in the study, and four participants were excluded from the study because they could not read the book for various reasons. Therefore, the study group of the research consisted of 10 teachers working in Turhal district of Tokat province in the 2018/2019 academic year.

Data were collected through a semi-structured interview form. The research data were obtained as a result of two different interviews with the participants. First, an interview form consisting of two parts was applied before the book was read. In the first part of the interview form, there are five questions containing the personal information of the participants, and in the second part, there are eight questions about the use of reward and related punishment. After this first application, when the book was read, a second interview was held with the participants by adding a question to the first interview questions, while other questions remained the same. At this stage, the participants were asked to make a general assessment about the book and what they think of the book. Content analysis technique was used in the analysis of the data obtained from the research.

The findings of the research were structured in the context of whether there was a difference in the views of participating teachers on the use of rewards and punishments after reading the book "Don't Punish Me with Reward." Teachers' views on the use of rewards and punishments are presented in tables as two separate themes, before and after reading the book. According to the results of the research, it was observed that the book significantly affected the teachers' views on the use of reward and punishment. In the general evaluation of the book by the participants, it was seen that the readers found the book useful; it created awareness about the use of reward and punishment; it was scientific; its narration was clear, and the examples were striking. Negative evaluations about the book, on the other hand, are due to its repetitions, the fact that the recommendations of the book do not coincide with the social reality, and therefore the chance of implementation is weak. As a result of the research, it is suggested that especially teachers should be directed to read professionally qualified books as an alternative method in pre-service and in-service development programs. In addition, the increase in the

number and quality of such books that can create professional awareness is considered important in terms of contributing to both teachers and parents. It is thought that the development of mechanisms that can encourage educators who can write such books will contribute to our educational lives.

Kaynaklar

- Abdurrezzak, S. ve Üstüner, M. (2020). Algılanan müdür yönetim tarzı ve içsel motivasyonun öğretmenlerin örgütsel bağlılığına etkisi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 10(1), 151-168. doi: 10.24315/tred.604753
- Akagündüz, B. (2021). *Ergenlerde Ödül ve Ceza Algısı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). MEF Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, İstanbul.
- Akgün, E., Yarar, M. ve Dinçer, Ç. (2011). Okul öncesi öğretmenlerin sınıf içi etkinliklerde kullandıkları sınıf yönetimi stratejilerinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(3), 1-9. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/209753> adresinden edinilmiştir.
- Alkan, H. B. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemleri ve okulda şiddet* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Altındağ, E. ve Akgün, B. (2015). Örgütlerde Ödüllendirmenin İş gören Motivasyonu ve Performansı Üzerindeki Etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 281-297. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/183380> adresinden edinilmiştir.
- Atabay, E. ve Albayrak, M. (2020). Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Oyunlaştırma İle Algoritma Eğitimi Verilmesi. *Mühendislik Bilimleri ve Tasarım Dergisi*, 8(3), 856-868. doi: 10.21923/jesd.672232
- Aydın, A. (2000). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aypay, A. (2018). Ortaokulda ödül bağımlılığı-ceza hassasiyeti ve ödül bağımlılığı-okul tükenmişliği arasındaki yordayıcı ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 43(194). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2018.6909>
- Babayigit, Ö. ve Erkuş, B. (2017). Sınıf öğretmenlerinin derslerde kullandıkları pekiştireç ve cezaların etkililiği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(2), 567-580. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/29416/313579> adresinden edinilmiştir.
- Bacanlı, H. (2001). *Gelişim ve Öğrenme*. (4. Baskı) Ankara: Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388. doi: 10.31592/aeusbed.598299
- Barutçugil, İ. (2004). *Stratejik İnsan Kaynakları Yönetimi*. İstanbul: Kariyer.
- Başaran, Y. (2017) Sosyal Bilimlerde Örneklem Kuramı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(47), 480-495. https://www.researchgate.net/profile/Yagmur-Koc/publication/317485692_SOSYAL_BILIMLERDE_ORNEKL_EME_KURAMI/links/59bbc982a6fdcca8e5620b65/SOSYAL-BILIMLERDE-OerNEKLEME-KURAMI.pdf adresinden erişilmiştir.
- Bayırlı, H., Doruk, O. ve Tüfekçi, A. (2020). Öğretmenlerin değerler eğitimi hakkındaki görüşleri: Afyonkarahisar Örneği. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(3), 865-894. doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.8c.3s.5m

- Bilgin, N. (1981). Eğitim ve öğretimde ödül ve ceza üstüne. *Eğitim ve Bilim*, 5(30). <http://213.14.10.181/index.php/EB/article/view/5524> adresinden erişilmiştir.
- Binici, Z. (2020). Ödül ve ceza sisteminde değişim. *Okulda Değişim*, 64. http://tde.org.tr/wp-content/uploads/2021/04/OKULDA_DEGISIM.pdf#page=64 adresinden erişilmiştir.
- Buz, S. ve Ülküer, N. S. (1988). 5-6 yaş arasındaki çocukların ana-babalarının ödüllendirme ve cezalandırma yöntemleri. *Eğitim ve Bilim*, 12(69). <http://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/viewFile/5975/2106> adresinden erişilmiştir.
- Can, E. ve Arslan, B. (2018). Öğretmenlerin sınıf yönetimi yeterliklerine ilişkin öğrenci görüşleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(18), 195-219. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/506888> adresinden edinilmiştir.
- Curzon, L. B. (2004). *Teaching in further education an outline of principles and practise*. New York: Continuum.
- Cüceloğlu, D. (1999). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi A.Ş.
- Çalık, C. ve Şehitoğlu, E. T. (2006). Okul müdürlerinin insan kaynakları yönetimi işlevlerini yerine getirebilme yeterlikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(170). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/470428> adresinden edinilmiştir.
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268. https://users.ugent.be/~wbeyers/scripties2011/artikels/Deci&Ryan_2000.pdf adresinden edinilmiştir.
- Dökmen, Ü. (2005). *İletişim çatışmaları ve empati: Küçük şeyler...* İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dönmezer, S. (1982). Türk toplumunda sosyal kontrol aracı olarak ceza ve ödüllendirme. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 48(1-4), 295-315. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/95940> adresinden edinilmiştir.
- Duman, B. (2009). *Neden beyin temelli öğrenme?* Ankara: Pegem Akademi.
- Eisenberger, R., Rohades, L. ve Cameron, J. (1999). "Does Pay for Performance Increase or Decrease Perceived Self-Determination and Intrinsic Motivation", *Journal of Personality and Social Psychology*, 77 (5), 1026-1040. doi: 10.1037%2F0022-3514.77.5.1026
- Elstad, E., Christophersen, K. ve Turmo, A. (2012). The Influence of Parents and Teachers on the Deep Learning Approach of Pupils in Norwegian Upper-Secondary Schools. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 10(1), 26. http://repositorio.ual.es/bitstream/handle/10835/1668/Art_26_686.pdf?sequence=1 adresinden edinilmiştir.
- Erbaş, I. ve Tola, M. S. (2019). The effect of Reward and Punishment on pupils at primary schools.(Case study: Memorial International School of Tirana). *BJES*, 93. http://bjes.beder.edu.al/uploads/volume_20__jun19.pdf#page=97 adresinden edinilmiştir.
- Erdem, A. R. (2005). Öğrenmede etkili yollar: öğrenme stratejileri ve öğretimi. *Elementary Education Online*, 4(1). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/91079> adresinden edinilmiştir.
- Erdem, A. R. (2012). Sınıfta Güdüleme, Hüseyin Kıran (Ed.) içinde *Etkili sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erkan, U. (2017). *Ortaokul Öğretmenlerini Motive Etmede Ödülün Rolü* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Fidan, N. (1986). *Okulda öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Fuad, M., Suyanto, E. S. ve Muhammad, U. A. (2021). Can 'reward and punishment' improve student motivation?. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 10(1), 165-171. <http://repository.lppm.unila.ac.id/33325/> adresinden edinilmiştir.
- Gökbayrak, N. C. (2020). *Çaba-ödül dengesizliği ve örgütsel adalet arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Greasley, K., Ashworth, P. (2007). The Phenomenology of "approach to studying": The university student's studies within the lifework. *British Educational Research Journal*, 32, 819-843. <https://doi.org/10.1080/01411920701656977>
- Gunayu, W. A. (2021). The Implementation Of Reward And Punishment In English Learning At Grade VII Of Smp Negeri 1 Binjai. <http://digilib.unimed.ac.id/44018/1/Fulltext.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Gündüz, Y. ve Balyer, A. (2011). Eğitimde ödül ile cezanın yeri ve buna ilişkin alternatif yaklaşımlar. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(2), 10-23. <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TVRJd05UQXpNdz09> adresinden edinilmiştir.
- Güzelyurt, T., Tok, F., Tümas, Ç. ve Uruğ, Ş. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin ödül ve ceza kullanımına ilişkin görüşleri. *Temel Eğitim*, 1(4), 21-28. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/850542> adresinden erişilmiştir.
- Hayamizu, T. (1997). Between intrinsic and extrinsic motivation: Examination of reasons for academic study based on the theory of internalization. *Japanese psychological research*, 39(2), 98-108. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/1468-5884.00043> adresinden erişilmiştir.
- Irawati, I. ve Syafei, A. F. R. (2016). The Use Of Reward And Punishment To Increase Young Learners' Motivation In Learning English As Foreign Language Adapted To Indonesian Context. *Journal of English Language Teaching*, 5(1), 265-271. doi: 10.24036/jelt.v5i1.7312
- İşıkoğlu, R. B. ve Kesebir, S. (2020). Orta çocuklukta güvenli bağlanma ve ödül-ceza kullanımı ile davranış problemleri arasındaki ilişki. *Psikoloji Araştırmaları Sempozyumu*, 43.
- Jabeen, L., Iqbal, N., Haider, N. ve Iqbal, S. (2015). Cross correlation analysis of reward & punishment on students learning behavior. *International Letters of Social and Humanistic Sciences*, 59, 61-64. <https://doi.org/10.18052/www.scipress.com/ILSHS.59.61>
- Kant, I. (2004). *Eğitim Üzerine*. Ankara: Yeryüzü.
- Karaçanta, H. (2009). Anne babanın uyguladığı ceza ile çocuğun anne babaya karşı sevgisi arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 41-49. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/296440> adresinden edinilmiştir.
- Karadaş, C. (2020). *Anne-babaların kullandıkları ödül-ceza yöntemlerinin çocuklarının akademik başarıları üzerindeki etkisi: Akademik erteleme ve ders çalışma süresinin aracılık rolü*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Malatya.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın.
- Kayadibi, F. (2002). Sevgi faktörünün eğitim verimliliği üzerine etkisi. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology*, (5). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/10117> adresinden edinilmiştir.

- Kayıkci, M. (2013). *İlkokullarda sınıf öğretmenlerinin sınıf içinde karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla baş etme yolları (ödül ceza yöntemi)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.
- Keller, U. (1995). *Qualitative Data Analysis: Theory, Methods and Practice for Researchers*. London: Sage.
- Korkut, A. (2019). *Öğretmenlerin örgütsel mutluluk, örgütsel sinizm ve örgütsel adalet algılarının analizi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Malatya.
- Koyuncu, Ö. (2016). *Ödül Türleri*. 16.02.2022 tarihinde prezi.com: <https://prezi.com/njfdxvhseimo/odul-turleri/> adresinden alındı.
- Krippendorff, K. (1980). *Content Analysis: An Introduction to is Methodology*, Beverly Hills: Sage.
- Kutlu, L., Batmaz, M., Bozkurt, G., Gençtürk, N. ve Gül, A. (2007). Annelere çocukluklarında uygulanan ceza yöntemleri ile çocuklarına uyguladıkları ceza yöntemleri arasındaki ilişki/The relation between punishment methods applied to mothers in their own childhood and punishment methods applying to their children. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, (1), 22. https://drive.google.com/file/d/16dlhdWDHUpc_x5dOYHOL4V5R0rhC5tE/view adresinden edinilmiştir.
- LeBoeuf, M. (1986). The 10 Best Ways to Reward Good Work. *Child Care Information Exchange*, 50, 7-9. <https://eric.ed.gov/?id=EJ340389> adresinden edinilmiştir.
- Lumsdaine, E. (1995). *Creative problem solving*. New York: McGraw-Hill.
- Mahiroğlu, A. ve Buluç, B. (2003). Orta öğretim kurumlarında fiziksel ceza uygulamaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 81-95. <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TkRrek5EYzM> adresinden edinilmiştir.
- Matson, K. (2005). Why "Active learning" Can be perilous to the profession. *Academe*, 91(1), 23-26. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/185769> adresinden edinilmiştir.
- Mumford, A. (1992). Individual and organizational learning. The pursuit of change, management decision, *Industrial and Commercial Training*, 30(6), 143-148. <https://doi.org/10.1108/EUM0000000001581>
- Navaro, L. (2001). *Gerçekten beni duyuyor musun?* İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Nazlı, M. (2015). *Hizmet sektöründe kurumsal yönetimin işte mutluluk üzerine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı, İzmir.
- Tanyaş, B. (2014). Nitel araştırma yöntemlerine giriş: Genel ilkeler ve psikolojideki uygulamaları. *Eleştirel Psikoloji Bülteni*, 5(1), 25-38. <https://d1wqtxts1xle7.cloudfront.net/33481157/25-38> adresinden edinilmiştir.
- Öngel, Ü. (2003). Şekerli eğitim: Davranışçılığın eğitim uygulamalarındaki sakıncaları ve alternatif modeller. XII. Eğitim Bilimleri Kongre Kitapçığı. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.
- Özdemir, A. ve Yılmaz, A. (2019). Eğitimde kullanılan ödül ceza uygulamalarının, öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin duyuşsal alanları açısından değerlendirilmesi. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 14(3), 773-799. <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TXpjNE1EazVPUT09> adresinden edinilmiştir.
- Özdemir, İ. E. (2011). Sınıf ortamında istenmeyen davranışlar ve yönetimi. M. Ç. Özdemir (Ed.). Sınıf yönetimi. İkinci Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Özder, H., Seyhani, M. ve Konedralı, G. (2009). KKTC ilkököl öğretmenlerine uygulanan ödül-ceza politikalarının değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 57(57), 109-131. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/108270> adresinden edinilmiştir.
- Özgür, B. (2011). Yönetim tarzları ve etkileri. *Maliye dergisi*, 161, 215-230. <https://www.acarindex.com/pdffler/4beb61e3-f6e9.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Özpehlivan, M. (2018). İş tatmini: Kavramsal gelişimi, bireysel ve örgütsel etkileri, yararları ve sonuçları. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 43-70. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kusbder/issue/42811/474446> adresinden edinilmiştir.
- Pehlivan, H. (2006). *Eğitimde temel kavramlar*. Ankara: Asil Yayınları.
- Pehlivan, H., Köseoğlu, P. ve Şen, Z. (2018). Öğretmen adaylarının öğrenme ortamlarında uygulanan ödül, ceza ve ayrımcılığa ilişkin görüşleri. *Elementary Education Online*, 17(4). <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2019.506970>
- Reeves, T. C. ve Reeves, P. M. (1997). "Effective Dimensions of Interactive Learning on the World Wide Web". In B. H. Khan (Ed.), *Web-Based Instruction*. Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications, 59-66.
- Seven, M. A. ve Engin, A. O. (2008). Öğrenmeyi etkileyen faktörler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 189-212. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/32119> adresinden edinilmiştir.
- Seyrek, M. (2021). *Öğretmen, öğrenci ve veli tarafından belirlenen ödüllerin etkililiğinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Sidin, S. A. (2021). The Application of Reward and Punishment in Teaching Adolescents. In *Ninth International Conference on Language and Arts (ICLA 2020)*, 251-255, Atlantis Press.
- Şendurur, Y. (2001). Keman eğitiminde etkili öğrenme öğretme yöntemleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/77465> adresinden edinilmiştir.
- Tekin, H. H. ve Tekin, H. (2006). Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(13), 101-116. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/4163> adresinden edinilmiştir.
- Torrance, E. P. (1974). *Torrance tests of creative thinking: norms-technical manual* (Bensenville, Illinois, Scholastic Testing Service). <https://learnmore.duke.edu/certificates/innovation-critical-thinking?gclid> adresinden erişilmiştir.
- Turhan, M. ve Yaraş, Z. (2013). Öğretmen ve öğrencilerin öğretmen, disiplin, müdür, sınıf kuralları, ödül ve ceza kavramlarına ilişkin metafor algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 129-145. <https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TVRRReE5Ua3INZz09> adresinden edinilmiştir.
- Uysal, H., Burçak, F., Tepetaş, G. Ş. ve Akman, B. (2014). Preschool education and primary school preservice teachers' perceptions about classroom management: A metaphorical analysis. *International Journal of Instruction*, 7(2), 165-180. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1085249.pdf> adresinden edinilmiştir.
- Uysal, H., Altınkaynak, Ş. Ö., Taşkın, N. ve Akman, B. (2018). Çocukların ödül ve ceza algıları ile öğretmenlerin disiplin hakkındaki görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 1-12. <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.735>

- Warneken, F. ve Tomasello, M. (2008). Extrinsic rewards undermine altruistic tendencies in 20-montholds. *Developmental Psychology*, 44(6), 1785-1788. <https://doi.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2Fa0013860>
- Wong, P.M. ve Wong, C.S. (2005). Promotion criteria and satisfaction of school. *Educational Managment Administration Leadership*, 33(4), 423-447. doi: 10.1177/1741143205056216
- Yaman, E. ve Güven, N. (2014). Öğrencilerin motivasyon düzeyine etki eden önemli bir kavram: Ödül ve ceza. *Journal of Human Sciences*, 11(1), 1163-1177. <https://www.researchgate.net/publication/269525724> adresinden edinilmiştir.
- Yavuz, M. (2009). Okul müdürlerinin yönetimle ilgili görüş ve uygulamalarının yönetim kuramları bakımından değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 121-155. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/302497> adresinden edinilmiştir.
- Yıldırım, İ. (1989). Öğretmen gözüyle okul müdürleri. *Eğitim ve Bilim*, 13(74). <http://213.14.10.181/index.php/EB/article/view/5842> adresinden edinilmiştir.
- Yontar, A. ve Yurtal, F. (2009). Sorumluluk kazandırmada öğretmenler tarafından kullanılan yaptırımların incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153). <http://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/580> adresinden edinilmiştir.
- Yumuşak, G. ve Balcı, Ö. (2018). Öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkma yöntemleri ve bu yöntemlerin etkililiğine ilişkin görüşleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(40), 223-254. <https://doi.org/10.31795/baunsobed.489128>